

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

Spriedums

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2008. gada 12. novembrī

lietā Nr. 2008-05-03

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs
Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis un Aija Branta,

pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Nygaard International”
konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas
likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,
rakstveida procesā 2008. gada 15. oktobrī tiesas sēdē izskatīja lietu

**„Par Lažas pagasta padomes saistošo noteikumu Nr. 6 „Liepājas rajona
Lažas pagasta teritorijas plānojums 2007.–2019. gadam” Teritorijas
izmantošanas un apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d”
apakšpunkta un 3.10.6. punkta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas
Satversmes 105. pantam”.**

Konstatējošā daļa

1. 2007. gada 26. septembrī Lažas pagasta padome pieņēma saistošos
noteikumus Nr. 6 „Liepājas rajona Lažas pagasta teritorijas plānojums 2007. –
2019. gadam” (turpmāk – Teritorijas plānojums).

Teritorijas plānojuma ietvaros ir pieņemti Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (turpmāk arī – Apbūves noteikumi).

Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts noteic: „Maksimāli vienlaikus atļautais mājdzīvnieku skaits lopkopības fermā vai zemnieku saimniecības kūtī nedrīkst pārsniegt pieļaujamo mājdzīvnieku skaitu uz konkrētā apbūves gabala platību: [...] d) uz 20 cnt cūku kopējās dzīvmasas – 1 ha.” Savukārt Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektajā daļā ietvertā norma noteic: „Netiek atļauta esošo lopkopības fermu paplašināšana un/vai jaunu lopkopības fermu būvniecība” (turpmāk arī – apstrīdētās normas).

2. Konstitucionālās sūdzības iesniedzēja – sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Nygaard International” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) – lūdz atzīt Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunktu un 3.10.6. punkta piekto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam.

2.1. Pieteikuma iesniedzēja Lažas pagastā veic komercdarbību, kas saistīta ar cūku audzēšanu. Šīs komercdarbības veikšanai Pieteikuma iesniedzēja 1999. un 2003. gadā iegādājusies Lažas pagastā divus nekustamos īpašumus – zemes gabalus „Apriķu bekons” un „Āboliņi”. Nekustamajā īpašumā „Apriķu bekons” atrodas cūku audzēšanas komplekss „Apriķi Bacon”, bet nekustamajā īpašumā „Āboliņi” – komplekss „Apriķi Breeding” .

Lai paplašinātu savu saimniecisko darbību, Pieteikuma iesniedzēja 2003. gada 27. augustā un 2004. gada 20. septembrī no Lauku atbalsta dienesta Dienvidkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes saņēmusi atļauju transformēt par būvniecībā izmantojamu zemi papildus 10 hektārus no nekustamā īpašuma „Apriķu Bekons” un 10 hektārus no nekustamā īpašuma „Āboliņi” lauksaimniecībā izmantojamās zemes. 2006. gadā Pieteikuma iesniedzēja esot uzsākusi ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, kā arī likumā „Par piesārņojumu” noteiktajā kārtībā no Valsts vides dienesta Liepājas reģionālās vides pārvaldes saņēmusi A un B kategorijas atļaujas piesārņojošu darbību veikšanai. Minētās atļaujas apliecinot Pieteikuma iesniedzējas darbības atbilstību vides piesārņojumu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem. Kā

norāda Pieteikuma iesniedzēja, fermu „Apriķi Bacon” paredzēts paplašināt, lai sasniegtu ražību 82 000 cūku gadā, savukārt fermas „Apriķi Breeding” plānotās paplašināšanas mērķis bija nodrošināt aptuveni 2994 sivēnmāšu un 620 remontcūku turēšanu, kā arī 15 700 sivēnu svarā no 7 līdz 30 kilogramiem audzēšanu.

2.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas ierobežo tās tiesības uz īpašumu, liedz iespēju gūt labumu no īpašuma, proti, izmantot iegūtās tiesības veikt apbūvi transformētajos zemes gabalos, palielināt cūku skaitu un tādējādi attīstīt komercdarbību. Turklāt apstrīdētās normas mazinot potenciālo investoru interesi par Pieteikuma iesniedzēju. Tās pazeminot arī pašas komercsabiedrības un tās īpašumu vērtību.

Pašvaldība, pieņemot ārējo normatīvo aktu, tai piešķirto rīcības brīvību drīkstot izmantot vienīgi tās ārējo robežu ietvaros. Apstrīdētās normas esot pieņemtas, neievērojot to, ka vides aizsardzības jomā likumdevējs jau ir pieņēmis normatīvos aktus. Tādējādi jomu, kas saistīta ar plānotu fermu būvniecību vai paplašināšanu, regulējot likums un tam pakārtotie tiesību akti. Lažas pagasta padome, izdodot apstrīdētās normas, esot ietiekusies Saeimas darbības sfērā un pārkāpusi savu kompetenci.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Teritorijas plānojuma sagatavošanas gaitā pieļauti vairāki pārkāpumi. Pārskatā par Teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas posmu esot norādīts, ka sabiedriskās apspriešanas laikā ir saņemti 16 personu iebildumi un priekšlikumi, savukārt vēstulē Vides pārraudzības birojam Lažas pagasta padome norādījusi uz 248 pagasta iedzīvotāju parakstītu iesniegumu. Lai gan Teritorijas plānojuma pirmās redakcijas sabiedriskās apspriešanas termiņš bijis 2007. gada 15. februāris, Lažas pagasta padome jau 2007. gada 14. februārī esot pieņēmusi lēmumu iekļaut Teritorijas plānojumā normu, kas nepieļauj pagasta teritorijā jaunu cūku audzēšanas kompleksu būvniecību un esošo kompleksu paplašināšanu. Minētais lēmums esot pretrunā ar teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas jēgu un būtību, jo jautājums par jaunu fermu būvniecību vai esošo fermu paplašināšanu neesot nodots sabiedriskajai apspriešanai. Pieteikuma iesniedzēja arī norāda, ka Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektās daļas galīgā redakcija atšķiroties no tās, kas tika apstiprināta ar 2007. gada 14. februāra lēmumu, proti, minētajā

lēmumā esot runa par normu, kas aizliedz paplašināt cūku fermas, savukārt Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektās daļas galīgajā redakcijā noteikts lopkopības fermu paplašināšanas aizliegums. Par būtisku atklātības principa pārkāpumu esot atzīstams tas, ka Lažas pagasta padome neesot Pieteikuma iesniedzējai uzrādījusi nevienu parakstītu pretenziju.

Pieteikuma iesniedzēja atzīst, ka vides aizsardzība ir leģitīms īpašuma tiesību ierobežošanas mērķis. Taču neviens normatīvais akts neļaujot pašvaldībai bez objektīva pamatojuma noteikt aizliegumu būvēt vai paplašināt fermas, kā arī ierobežot mājlopu skaitu. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka šāds ierobežojums būtu attaisnojams, ja nebūtu nodrošināta vides kvalitātes normatīvu ievērošana un lopu skaita palielināšanas aizliegums būtu vienīgais risinājums, kā varētu aizsargāt vidi. Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra jau nodrošinot Satversmes 115. pantā noteiktās sabiedrības tiesības dzīvot labvēlīgā vidē.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētajās normās iekļautie ierobežojumi nav samērīgi. Pašvaldībai esot nevis jānosaka vispārējs ierobežojums, bet gan jāņem vērā to iedzīvotāju intereses, kuriem, iespējams, varētu kaitēt paplašināto fermu radītās smakas. Fermas nodrošinot pagasta iedzīvotājiem darba vietas, kā arī nodokļu iemaksas valsts un pašvaldības budžetā. Pieteikuma iesniedzēja arī norāda, ka sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Ekons” veikusi smaku emisijas modelēšanu abiem cūku audzēšanas kompleksiem. Šīs sabiedrības sniegtajā atzinumā esot norādīts, ka uzņēmuma darbības rezultātā gaisa kvalitātes normatīvi netiks pārsniegti, īstenojot pasākumu kopumu piesārņojuma emisiju samazināšanai atmosfērā. Tāpat atzinumā esot norādīts, ka cūku audzēšanas kompleksu darbības paplašināšana būtiski neietekmēs gaisa kvalitāti. Svarīgi esot arī tas, ka fermas nav izvietotas blīvi apdzīvotā teritorijā.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Lažas pagasta padome – atbildes rakstā norāda, ka apstrīdētās normas nav pretrunā ar Satversmes 105. pantu.

Teritorijas plānojums esot izstrādāts saskaņā ar Teritorijas plānošanas likuma un Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumu Nr. 883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 883) prasībām. Līdz ar to

apstrīdētajās normās īpašuma aprobežojumi esot iekļauti likumīgi, proti, likumā paredzētajā kārtībā noteikti pašvaldības saistošajos noteikumos.

Kā norāda Lažas pagasta padome, apstrīdēto normu saturs esot vērsts uz to, lai nepieļautu lielu cūku audzēšanas kompleksu izveidi pagasta teritorijā un saudzētu vidi. Tādējādi apstrīdēto normu leģitīmais mērķis esot aizsargāt Satversmes 115. pantā noteiktās pagasta iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Esot jāievēro arī tas, ka 248 no 450 balsstiesīgajiem pagasta iedzīvotājiem bijuši pret jaunu cūku audzēšanas kompleksu izveidi.

Šobrīd Lažas pagasta teritorijā darbojoties jau trīs lieli cūku audzēšanas kompleksi: „Apriķi Bacon” un „Apriķi Breeding”, kas piederot Pieteikuma iesniedzējai, kā arī sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Ozolāji Cūkaudzētava” ferma. Jau tas vien, ka cūku audzēšanas kompleksu izveidei saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un likumu „Par piesārņojumu” bija nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī A un B kategorijas atļaujas, liecinot par šādu kompleksu negatīvo ietekmi uz vidi. Tādēļ nedrīkstot pieļaut esošo cūku audzēšanas kompleksu paplašināšanu un jaunu fermu izveidi.

Pieteikuma iesniedzējai piederošie cūku audzēšanas kompleksi atrodas Lažas pagasta dienvidrietumu un rietumu daļā. Tā kā Latvijā visu gadu valdošie esot rietumu un dienvidrietumu vēji, cūku šķidrmēslu smaka izplatoties lielā pagasta teritorijas daļā. Turklāt šķidrmēsli atstājot būtisku iespaidu uz gruntsūdeņiem. Šo iemeslu dēļ jaunu cūku audzēšanas kompleksu izveide vai esošo paplašināšana būtiski pasliktinātu vides stāvokli pagastā. Tādēļ esot nepieciešami efektīvi līdzekļi minēto darbību ierobežošanai.

Apstrīdētās normas atbilstot samērīguma principam. Tās esot iekļautas Teritorijas plānojumā, kas ir saistošs jebkurai fiziskajai un juridiskajai personai, un tāpēc atzīstamas par piemērotām, lai ierobežotu cūku audzēšanas kompleksu nevēlamo iedarbību uz vidi un sasniegtu leģitīmo mērķi.

Lažas pagasta padome norāda, ka nepastāvot par apstrīdētajām normām mazāk ierobežojoši līdzekļi, ko varētu izmantot, lai aizsargātu Satversmes 115. pantā noteiktās pagasta iedzīvotāju tiesības. Pagasta padome uzsver, ka Satversmes 115. pantā ietverto tiesību aizsardzībai jābūt efektīvai. Ja apstrīdētās normas

neaizliegtu jaunu cūku audzēšanas kompleksu būvniecību vai esošo paplašināšanu, būtu jārīko sabiedriskā apspriešana. 2007. gada 14. februāra vēstule, ko iesnieguši 248 pagasta iedzīvotāji, apliecinot, ka cūku audzēšanas kompleksa būvniecības iecere sabiedriskajā apspriešanā atbalstu negūtu, bet šādā situācijā pagasta padomei tik un tā būtu jāatsaka Pieteikuma iesniedzējai būvatļauja. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas judikatūru vienīgais gadījums, kad ir iespējama Satversmes 115. pantā ietverto tiesību ierobežošana, esot nozīmīgu sabiedrības ekonomisko interešu īstenošana. Par tādām nevarot uzskatīt Pieteikuma iesniedzējas intereses attīstīt cūku audzēšanu.

Lažas pagasta padome arī norāda, ka iespējamo jaunbūvējamo cūku audzēšanas kompleksu darbības ietekme uz vidi neesot pietiekami izpētīta. Gan likums „Par piesārņojumu”, gan Eiropas Kopienų dibināšanas līguma 174. pants visupirms paredzot nepieļaut vidi nelabvēlīgi ietekmējošas darbības un tikai tad, ja no šādām darbībām nevar izvairīties, tās maksimāli ierobežot. Tāpēc Lažas pagasta padome, pieņemot apstrīdētās normas, esot ievērojusi piesardzības un preventīvās darbības principu. Visbeidzot, vajagot ņemt vērā tiesiskās noteiktības principu, kas pieprasa, lai tiesību normas būtu skaidras un paredzamas. Apstrīdētajās normās ietvertie noteiktie aizliegumi arī aizsargājot potenciālos cūku audzēšanas kompleksu būvētājus, jo novēršot zaudējumus, kas viņiem varētu rasties būvniecības ieceru sagatavošanas rezultātā.

Lažas pagasta padome uzskata, ka labums, ko iegūstot sabiedrība, ir lielāks par indivīdam nodarītajiem zaudējumiem. Lažas pagastā esot plaši sazarots upju tīkls, tajā atrodies rekreatīvas, atpūtai izmantojamas teritorijas, kā arī zivju dīķi. Jaunu cūku audzēšanas kompleksu būvniecība vai esošo kompleksu paplašināšana nodarītu kaitējumu aizsargājamām dabas teritorijām, apdraudētu ūdensteces un ūdenstilpes, kā arī rekreācijas teritorijas. Turklāt cūku audzēšanas kompleksu paplašināšana aizskarot citu nekustamo īpašumu īpašnieku tiesības, jo nepatīkamās smakas dēļ samazinoties īpašumu vērtība un lietošanas iespējas.

Lažas pagasta padome arī norāda, ka nepamatoti esot Pieteikuma iesniedzējas apgalvojumi par pārkāpumiem Teritorijas plānojuma sagatavošanā.

4. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija informē, ka atbilstoši Noteikumu Nr. 883 25.17. punktam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iekļauj prasības saimniecības ēkām un būvēm, kas paredzētas mājlopiem. Minētā norma pieļaujot iespēju, ievērojot vides aizsardzības normatīvajos aktos paredzētos nosacījumus, teritorijas plānojuma apbūves noteikumos reglamentēt maksimālo mājdzīvnieku skaitu lopkopības fermās un zemnieku saimniecību kūtīs, kā arī noteikt aizliegumu paplašināt vai būvēt jaunas lopkopības fermas.

5. Vides ministrija norāda, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 27. jūlija noteikumu Nr. 626 „Noteikumi par piesārņojošas darbības izraisīto smaku noteikšanas metodēm, kā arī kārtību, kādā ierobežo šo smaku izplatīšanos” (turpmāk – Noteikumi Nr. 626) 3. un 4. punktu smaku koncentrācijas mērījumus atbilstoši standartam LVS EN ISO/IEC 17025:2001 L veic akreditētas laboratorijas, kuru akreditācija tiekot izziņota laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

Emisijas varot aprēķināt, izmantojot emisijas faktoros. Tie savukārt tiekot noskaidroti, izmantojot tādus kritērijus kā, piemēram, cūku skaits un svars, cūku izvietojums kūtī, mēslu izvietojums kūtī un ārpus tās, izkliedes regularitāte un biežums, platības, kurās mēsli tiek iestrādāti, iestrādes veids. Parasti galvenās piesārņojošās vielas cūku fermās esot metāns, amonjaks un sērūdeņradis. Minētās vielas arī esot tās, kas rada nepatīkamās smakas.

Zinot emisiju daudzumu un vietas, kā arī ņemot vērā meteoroloģiskos apstākļus noteiktajā vietā, galvenokārt gaisa temperatūru, vēja stiprumu un virzienu, ar atbilstošām datorprogrammām esot iespējams modelēt smaku izplatības robežas un intensitāti. Tā kā emisiju aprēķināšanā un izplatības modelēšanā tiekot izmantoti daudzi un dažādi kritēriji, to rezultāti esot aptuveni.

Apstrīdētās normas un attiecīgās likuma „Par piesārņojumu” un likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” normas regulējot atšķirīgus jautājumus. Proti, ar apstrīdētajām normām Lažas pagasta padome attiecīgās pašvaldības teritorijā esot iecerējusi noteikt vispārīgas prasības, ierobežojumus. Savukārt abu minēto likumu normas paredzot regulējumu individuāliem gadījumiem, kad tiek uzsāktas vai turpinātas konkrētas darbības vai konkrētās darbībās tiek ieviestas būtiskas izmaiņas.

Vides ministrija uzsver, ka pašvaldībām esot noteiktas visai plašas tiesības teritorijas plānojumā noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību.

Secinājumu daļa

6. Satversmes 105. pants noteic: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Satversmes 105. pants līdzīgi kā Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. protokola 1. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot īpašuma izmantošanu. Īpašuma tiesības var ierobežot, ja ierobežojumi ir attaisnojami, tas ir, ja tie noteikti saskaņā ar likumu, tiem ir leģitīms mērķis un tie ir samērīgi (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija spriedumu lietā Nr. 2002-01-03*).

7. Satversmes 105. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības uz īpašumu sevī ietver īpašnieka tiesības izmantot viņam piederošo īpašumu tā, lai gūtu pēc iespējas lielāku ekonomisko labumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 11. punktu*). Arī Civillikuma 927. pants noteic, ka īpašums kā pilnīgas varas tiesība pār lietu ietver tiesības iegūt no lietas visus iespējamus labumus.

Tādēļ Satversmes tiesai jānoskaidro, vai apstrīdētās normas ierobežo Pieteikuma iesniedzējas tiesības iegūt no sev piederošā īpašuma pēc iespējas lielāku labumu.

Pieteikuma iesniedzējai pieder divi nekustamie īpašumi, uz kuriem atrodas cūku audzēšanas kompleksi „Apriķi Bacon” un „Apriķi Breeding”. Jau 2003. gadā Pieteikuma iesniedzēja ir saņēmusi atļaujas no Lauku atbalsta dienesta Dienvidkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes transformēt katrā no Pieteikuma iesniedzējai piederošajiem nekustamajiem īpašumiem 10 hektārus lauksaimniecības zemes uz apbūves zemi. Pieteikuma iesniedzēja plāno abu fermu paplašināšanu.

Apstrīdētās normas aizliedz esošo lopkopības fermu paplašināšanu un jaunu lopkopības fermu būvniecību, kā arī noteic vienlaikus maksimāli atļauto mājlopu skaitu lopkopības fermās un zemnieku saimniecību kūtīs.

7.1. Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts noteic, ka maksimāli vienlaikus lopkopības fermā vai zemnieku saimniecības kūtī turēto cūku kopējā dzīvmasa nedrīkst pārsniegt 20 centnerus uz vienu hektāru apbūves gabala platības.

Kā norāda Pieteikuma iesniedzēja, tā plāno paplašināt cūku audzēšanas kompleksu „Apriķi Bacon”, izbūvējot 9 jaunas kūtis 17 280 nobarojamo cūku turēšanai, kas gadā ļautu nobarot līdz 82 000 cūku. Savukārt cūku audzēšanas kompleksu „Apriķi Breeding” paredzēts paplašināt, izbūvējot 15 jaunas kūtis 2800 sivēnmāšu un 15 700 sivēnu svarā no 7 līdz 30 kilogramiem turēšanai (*sk. lietas materiālu 4. sējuma 178. lpp.*).

No minētā izriet, ka Pieteikuma iesniedzējas plānotais cūku skaits fermās, ja tiktu veikta abu cūku audzēšanas kompleksu paplašināšana, būtu lielāks, nekā pieļauj Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts. Ierobežojot cūku kopējo dzīvmasu uz vienu hektāru apbūves gabala platības, apstrīdētā norma būtībā liedz Pieteikuma iesniedzējai īstenot cūku audzēšanas kompleksu paplašināšanas plānus.

7.2. Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektā daļa, kas aizliedz esošo lopkopības fermu paplašināšanu un jaunu lopkopības fermu būvniecību, ierobežo Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības tādējādi, ka Pieteikuma iesniedzēja nevar veikt cūku fermu paplašināšanu, apbūvējot transformētos 10 hektārus zemes nekustamajā īpašumā „Apriķu bekons” un transformētos 10 hektārus nekustamajā īpašumā „Āboliņi”.

Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka tās mērķis ir paplašināt abus tai piederošos cūku audzēšanas kompleksus, nevis uzsākt jaunu fermu būvniecību (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 3. un 103. lpp.*). Tomēr lieta ir ierosināta par Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piekto daļu kopumā. „Esošo lopkopības fermu paplašināšana” un „jaunu lopkopības fermu būvniecība” ir cieši saistīti jēdzieni, kurus praksē ne vienmēr iespējams skaidri nošķirt. Pieteikuma iesniedzējai Satversmes

105. pantā noteiktās pamattiesības ierobežo ne tikai vārdi „netiek atļauta esošo lopkopības fermu paplašināšana”, bet arī Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektā daļa kopumā.

Tāpat Pieteikuma iesniedzēja nevar lietot savu īpašumu tā, lai gūtu pēc iespējas lielāku labumu, un tās īpašuma tiesības ierobežo Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts, kā arī Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektā daļa.

8. Tā kā Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības ir ierobežotas ar apstrīdētajām normām, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai ierobežojums ir noteikts saskaņā ar likumu, vai šim ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai tas ir samērīgs.

9. Apstrīdētās normas ir ietvertas Lažas pagasta Teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka teritorijas plānojums ir dokuments, ar kuru pašvaldība normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā var noteikt teritorijas izmantošanas un līdz ar to arī īpašuma tiesību ierobežojumus (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-10-03 8. punktu*).

Ja teritorijas plānošanas procesā Lažas pagasta padome būtu pieļāvusi būtiskus pārkāpumus, varētu secināt, ka Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesību ierobežojumi nav noteikti saskaņā ar likumu. Būtisks teritorijas plānošanas pārkāpums ir tāds pārkāpums, kura rezultātā pieņemts citāds, nevis tāds lēmums, kāds būtu bijis, ja procedūra tiktu ievērota, ir būtiski pārkāptas sabiedrības tiesības izteikt savu viedokli par iespējamo teritorijas plānojumu, kā arī pieļauti citi teritorijas plānošanas principu pārkāpumi (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 14. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi, ka Teritorijas plānojuma sagatavošanas gaitā esot pieļauti vairāki būtiski pārkāpumi (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 6.–17., 104.–105. lpp. un 6. sējuma 23.–25. lpp.*).

9.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Lažas pagasta padome, pieņemot Teritorijas plānojumu un izdodot apstrīdētās normas, ir pārkāpusi savu normatīvajos

aktos noteikto kompetenci teritorijas plānošanas jomā, jo pretēji Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas un Vides ministrijas paustajam viedoklim ne Noteikumu Nr. 883 25.1. punktā, ne 25.17. punktā pašvaldībai neesot piešķirta kompetence teritorijas plānojumā paredzēt pilnīgu noteikta veida saimniecības kompleksu paplašināšanas un būvniecības aizliegumu, kā arī noteikt pieļaujamo mājlopu skaitu uz konkrētā apbūves gabala platību. Likumdevējs jau esot noteicis kārtību, kādā ierobežojama uzņēmējdarbība, ja tās rezultātā tiek radīts vides piesārņojums. Pieteikuma iesniedzēja uzsver, ka pašvaldībai neesot tiesību pilnībā aizliegt fermu paplašināšanu.

Kā jau vairākkārt ir norādījusi Satversmes tiesa, teritorijas plānošanā normatīvie akti pašvaldībai piešķir lielu rīcības brīvību (diskrecionāro varu). Tomēr tā nav neierobežota. Pašvaldībai piešķirtā rīcības brīvība tiesiski var tikt izmantota vienīgi tās ārējo robežu ietvaros (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 5. punktu*).

Pašvaldības kompetence teritorijas plānošanā pamatā ir noteikta likumā „Par pašvaldībām”, Teritorijas plānošanas likumā, kā arī konkretizēta Noteikumos Nr. 883. Likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 13. punkts piešķir pašvaldībai tiesības noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību savā teritorijā. Savukārt tā paša likuma 21. panta pirmās daļas 3. punkts noteic, ka tikai dome (padome) var apstiprināt pašvaldības teritorijas plānojumu. Teritorijas plānošanas likuma 5. panta 4. punkts paredz, ka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā tiek noteikti pašvaldības teritorijas attīstības aprobežojumi. Turklāt Noteikumu Nr. 883 25.1. punkts noteic, ka teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos, kas ir viena no vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma sastāvdaļām, iekļauj informāciju par atļauto un aizliegto teritorijas izmantošanu.

Esošo lopkopības fermu paplašināšanas un jaunu lopkopības fermu būvniecības aizliegums, kā arī mājdzīvnieku skaita ierobežošana lopkopības fermās un zemnieku saimniecību kūtīs ir teritorijas izmantošanas nosacījumi Noteikumu Nr. 883 izpratnē. Kā norādījusi Vides ministrija, no Ministru kabineta noteikumu Nr. 294 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” 4. pielikuma 1.6. punkta

piesārņojošās darbības veicējam izriet pienākums iesniegumā A un B kategorijas atļaujas saņemšanai norādīt iekārtas atrašanās vietas atbilstību atļautajai (plānotajai) zemes izmantošanai saskaņā ar teritorijas plānojumu. Tātad var pastāvēt tādi teritorijas plānojumā ietverti zemes izmantošanas nosacījumi, kas jau sākotnēji neļauj personai iegūt atļauju piesārņojošās darbības veikšanai.

Tas vien, ka Saeima un Ministru kabinets ir noteikuši kārtību, kādā persona var saņemt atļauju piesārņojošu darbību veikšanai, nenozīmē, ka pašvaldība, pieņemot teritorijas plānojumu, nevarētu savā teritorijā vispār aizliegt veikt noteiktas piesārņojošās darbības.

Vietējai pašvaldībai ir tiesības noteikt teritorijas plānojumā dažādus īpašuma tiesību aprobežojumus saskaņā ar teritorijas plānojumā paredzētajiem teritorijas attīstības virzieniem un sabiedrības vairākuma vēlmēm attiecībā uz teritorijas turpmāko attīstību.

Tādējādi Lažas pagasta padome bija kompetenta Teritorijas plānojumā iekļaut apstrīdētās normas.

9.2. Kā uzsver Pieteikuma iesniedzēja, 2007. gada 15. marta Pārskatā par Lažas pagasta teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas posmu esot norādīts, ka visā Teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas laikā saņemti 16 iedzīvotāju vai citu ieinteresēto fizisko un juridisko personu iebildumi un priekšlikumi. Savukārt 2007. gada 21. maija vēstulē Vides pārraudzības birojam Lažas pagasta padome esot minējusi jau 248 pagasta iedzīvotāju parakstītu iesniegumu.

Teritorijas plānojuma IV daļai „Pārskats par Lažas pagasta teritorijas plānojuma izstrādi” ir pievienots 2007. gada 14. februāra iesniegums, kuru parakstījuši 248 pagasta iedzīvotāji (*sk. lietas materiālu 3. sējuma 83. lpp.*). Taču Teritorijas plānojuma Pārskata par Lažas pagasta teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas posmu, kas notika no 2007. gada 2. janvāra līdz 15. februārim, 2.3. punktā ir norādīts: „tika organizēta teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas sanāksme 2007. gada 17. janvārī, uz kuru ieradās 28 iedzīvotāji. Visā teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas laikā ir saņemti 16 iedzīvotāju vai citu ieinteresēto fizisko vai juridisko personu iebildumi/priekšlikumi”(*sk. lietas materiālu 3. sējuma 146. lpp.*). Tādējādi var secināt,

ka Pārskatā par Lažas pagasta teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas posmu Lažas pagasta padome nav norādījusi pareizu to personu skaitu, kuras sabiedriskās apspriešanas laikā ir iesniegušas iebildumus vai priekšlikumus.

Lai arī Lažas pagasta padomei saskaņā ar Noteikumiem Nr. 883 Pārskatā par Lažas pagasta teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas posmu bija jānorāda arī 248 pagasta iedzīvotāju parakstītais iesniegums, Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, kā iesnieguma neminēšana šajā pārskatā varētu ietekmēt Teritorijas plānojuma spēkā esamību. Turklāt minētais iesniegums ir pievienots Teritorijas plānojuma materiāliem un norāde uz to ir atrodamā Teritorijas plānojuma IV daļā dokumentā ar nosaukumu „Priekšlikumi par Teritorijas plānojuma 1. redakciju” (*sk. lietas materiālu 3. sējuma 121. lpp.*). No lietas materiāliem izriet arī tas, ka Lažas pagasta padome 248 pagasta iedzīvotāju iesniegumu ir vērtējusi, pieņemot 2007. gada 14. februāra lēmumu.

Tādējādi secināms, ka Lažas pagasta padomes pieļautā neprecizitāte, nenorādot Pārskatā par Lažas pagasta teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas posmu 248 pagasta iedzīvotāju iesniegumu, nav tāds pārkāpums, kas ietekmē Teritorijas plānojuma spēkā esamību.

9.3. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka esot vairākkārt lūgusi dot tai iespēju iepazīties ar iedzīvotāju izteiktajām pretenzijām attiecībā uz Pieteikuma iesniedzējas komercdarbības iespējamo paplašināšanu, taču Lažas pagasta padome neesot uzrādījusi 248 pagasta iedzīvotāju parakstīto iesniegumu. Tādējādi Lažas pagasta padome neesot ievērojusi vienu no teritorijas plānošanas pamatprincipiem – atklātības principu.

Kā norādīts Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 7. punktā, teritorijas plānojums tiek izstrādāts, ievērojot atklātības principu, proti, iesaistot sabiedrību un nodrošinot informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātumu. Atklātības princips jebkurai personai dod tiesības teritorijas plānojuma izstrādes gaitā iepazīties ar šajā procesā pieņemtajiem lēmumiem, kā arī sabiedriskās apspriešanas materiāliem.

Lažas pagasta padome norāda, ka Pieteikuma iesniedzēja esot regulāri informēta par iedzīvotāju sūdzībām saistībā ar tās komercdarbību. Arī ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras ietvaros notikušajā sapulcē Lažas pagasta iedzīvotāji esot

pauduši neapmierinātību ar Pieteikuma iesniedzējas darbībām (*sk. lietas materiālu 5. sējuma 83.–88. lpp.*). Lietas materiālos esošais Pieteikuma iesniedzēja 2007. gada 14. aprīļa iesniegums Lažas pagasta padomei apliecina to, ka Pieteikuma iesniedzēja bija iepazīstināta ar 248 pagasta iedzīvotāju vēstuli (*sk. lietas materiālu 3. sējuma 102.lpp.*).

Tādējādi var secināt, ka Lažas pagasta padome teritorijas plānošanas gaitā nav pārkāpusi atklātības principu.

9.4. Tāpat Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Lažas pagasta padomes 2007. gada 14. februārī pieņemtais lēmums ietvert Teritorijas plānojumā tekstu „nepieļaut Lažas pagasta teritorijā jaunu cūku audzēšanas kompleksu būvniecību un esošo kompleksu paplašināšanu” neatbilstot Noteikumu Nr. 883 normām par sabiedriskās apspriešanas norisi un teritorijas plānojuma izstrādes kārtību.

Vietējai pašvaldībai konceptuāli jaunas idejas par teritorijas plānojumā ietveramajiem punktiem var rasties ne tikai pirms teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanas, bet arī izstrādes laikā. Lai šīs idejas ietvertu izstrādes stadijā esošā teritorijas plānojumā, vietējai pašvaldībai ir tiesības pieņemt lēmumu par attiecīgu grozījumu izdarīšanu teritorijas plānojuma projektā. Arī gadījumos, kad priekšlikumi un ieteikumi tiek saņemti no sabiedrības pārstāvjiem, pašvaldība var pieņemt lēmumu ietvert teritorijas plānojumā attiecīgus grozījumus.

Būtiska ir nevis šāda lēmuma pieņemšanas forma, bet gan tas, vai ar lēmumu izdarītie grozījumi teritorijas plānojumā nodoti sabiedriskajai apspriešanai, proti, vai sabiedrībai ir dota iespēja iepazīties ar šiem grozījumiem, kā arī sakarā ar tiem izteikt savus priekšlikumus un iebildumus.

Normatīvie akti Lažas pagasta padomei neaizliedza Teritorijas plānojumā reglamentēt lopkopības fermu būvniecību un paplašināšanu. Taču pagasta padomei bija pienākums jautājumu par lopkopības fermu būvniecības un paplašināšanas aizliegumu nodot sabiedriskajai apspriešanai.

Saskaņā ar Teritorijas plānošanas likuma 8. panta ceturtās daļas 2. punktu vietējā pašvaldība organizē sabiedrības līdzdalību teritorijas plānošanas procesā, lai nodrošinātu teritorijas plānojuma sabiedrisko apspriešanu. Sabiedriskās apspriešanas mērķis ir ļaut sabiedrībai iepazīties ar teritorijas plānojuma izstrādes gaitu, teritorijas

plānojumā iekļautajiem nosacījumiem, kā arī izteikt priekšlikumus un paust savu viedokli par tiem.

Tāpēc Satversmes tiesai jāpārbauda, vai sabiedrībai tika dota iespēja iepazīties ar Lažas pagasta padomes 2007. gada 14. februāra lēmumu un izteikt par to savu viedokli.

No lietas materiāliem izriet, ka Lažas pagasta padome ir rīkojusi četrus Teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas posmus. No 2004. gada 1. novembra līdz 10. decembrim risinājās sabiedriskās apspriešanas pirmais posms, no 2007. gada 2. janvāra līdz 15. februārim – otrs sabiedriskās apspriešanas posms attiecībā uz Teritorijas plānojuma 1. redakciju, no 2007. gada 2. aprīļa līdz 23. aprīlim – trešais sabiedriskās apspriešanas posms attiecībā uz Teritorijas plānojuma galīgo redakciju, savukārt laikā no 2007. gada 3. septembra līdz 24. septembrim sabiedriskajai apspriešanai bija nodota precizētā Teritorijas plānojuma galīgā redakcija (*sk. lietas materiālu 3. sējuma 143.–153. lpp.*). Pagasta padome lēmumu par teksta „netiek atļauta jaunu cūku audzēšanas kompleksu būvniecība un paplašināšana” iekļaušanu Teritorijas plānojumā pieņēma 2007. gada 14. februārī, proti, laikā, kad risinājās Teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas otrais posms.

Tā kā arī pēc 2007. gada 14. februāra, kad Lažas pagasta padome pieņēma minēto lēmumu, tika rīkots trešais un ceturtais sabiedriskās apspriešanas posms, var secināt, ka pagasta iedzīvotājiem un citiem sabiedrības pārstāvjiem tika dota iespēja iepazīties ar minētā lēmuma būtību un izteikt savu viedokli par to.

Lai gan Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektā daļa satura ziņā daļēji atšķiras no Lažas pagasta padomes 2007. gada 14. februāra lēmuma teksta, nevar uzskatīt, ka teritorijas plānošanā ir pieļauts būtisks pārkāpums. No 2007. gada 3. septembra līdz 24. septembrim sabiedriskajai apspriešanai bija nodota precizētā Teritorijas plānojuma galīgā redakcija. Tajā bija iekļauta Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektā daļa, kas paredz vispārēju aizliegumu paplašināt esošās un būvēt jaunas lopkopības fermas. Tādējādi Lažas pagasta iedzīvotājiem un citiem sabiedrības pārstāvjiem tika dota iespēja iepazīties ar apstrīdēto normu un izteikt savu viedokli par to.

Līdz ar to nevar piekrist Pieteikuma iesniedzējas viedoklim, ka Teritorijas plānojuma izstrādes gaitā ir būtiski pārkāpti Noteikumi Nr. 883.

9.5. Pieteikuma iesniedzēja arī norāda, ka Teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas pirmais posms esot organizēts saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 13. janvāra noteikumiem Nr. 34 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 34), kuri tobrīd nebija spēkā.

Noteikumu Nr. 883 80. punkts paredz gadījumus, kuros izstrādes stadijā esošos vietējās pašvaldības teritorijas plānojumus un to grozījumus turpina izstrādāt atbilstoši jaunajiem noteikumiem. Noteikumu Nr. 883 80. punktā šī prasība nav attiecināta uz sabiedriskās apspriešanas posmu rīkošanu teritorijas plānojuma izstrādes gaitā.

Līdz ar to Lažas pagasta padome bija tiesīga turpināt Teritorijas plānojuma izstrādi atbilstoši Noteikumiem Nr. 34 un to piemērošana Teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas pirmajā posmā nav uzskatāma par teritorijas plānošanas procesa pārkāpumu.

9.6. Izvērtējot teritorijas plānošanas procesu kopumā, nav iespējams konstatēt tādus pārkāpumus, kas ļautu secināt, ka apstrīdētās normas nav sagatavotas un pieņemtas pienācīgā kārtībā. Teritorijas plānojums ir pieņemts un izsludināts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Līdz ar to īpašuma tiesību ierobežojums ir noteikts saskaņā ar likumu.

10. Lai pamattiesību ierobežojums būtu attaisnojams, tam ir jākalpo noteiktam leģitīmam mērķim – citu konstitucionāla ranga vērtību aizsardzībai (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-19-01 9. punktu*). Personas īpašuma tiesībām ierobežojumus var noteikt, lai nodrošinātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Kā norādījusi Lažas pagasta padome, apstrīdētās normas esot pieņemtas, lai nepieļautu lielu cūku audzēšanas kompleksu izveidi. Tādējādi tiekot aizsargāti Lažas pagasta teritorijā esošie kultūras, dabas un arhitektūras pieminekļi, kā arī tiekot nodrošināta dabas resursu aizsardzība un saglabāšana. Līdz ar to apstrīdēto normu leģitīmais mērķis esot aizsargāt Lažas pagasta iedzīvotājiem Satversmes 115. pantā

noteiktās tiesības dzīvot labvēlīgā vidē (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 3. un 5. lpp. un 5. sējuma 4. lpp.*).

Pieteikuma iesniedzēja izteikusi viedokli, ka Lažas pagasta padomes patiesais mērķis, iekļaujot apstrīdētās normas Teritorijas plānojumā, esot bijis godīgas konkurences ierobežošana. Šāda rīcība esot pretrunā ne tikai ar Satversmes 105. pantu, bet arī ar 1992. gada 30. martā noslēgto Līgumu starp Latvijas Republikas valdību un Dānijas Karalistes valdību par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību. Turklāt nepamatoti tiekot ierobežotas Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz brīvu kapitāla apriti, kas ir noteiktas Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 56. pantā (*sk. lietas materiālu 6. sējuma 26. lpp.*).

Pieteikuma iesniedzēja šādu secinājumu pamato ar lietas materiālos esošo vēstuli Vides pārraudzības birojam, kurā Lažas pagasta padomes priekšsēdētāja norāda, ka cūku audzēšanas kompleksa apsaimniekotāji pagasta pamatiedzīvotājiem rada neērtības sava biznesa attīstīšanā. Tomēr no vēstulē minētā vien šādu secinājumu izdarīt nevar. Lai gan Pieteikuma iesniedzējas komercdarbība ir bijusi apstrīdēto normu pieņemšanas iemesls, šīs normas ierobežo ne tikai Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu. Apstrīdētās normas aizskartu jebkuras tādas personas īpašuma tiesības, kura gribētu Lažas pagastā uzsākt jaunu lopkopības fermu būvniecību vai esošo paplašināšanu, kā arī vēlētos turēt lopkopības fermā vai zemnieku saimniecības kūtī vairāk cūku, nekā pieļauj Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts.

Apstrīdētajām normām ir legītīms mērķis – Satversmes 115. pantā noteikto citu cilvēku tiesību aizsardzība.

11. Lai izvērtētu, vai apstrīdētajās normās noteiktais ierobežojums ir samērīgs ar legītīmo mērķi, kuru vēlējusies sasniegt Lažas pagasta padome, nepieciešams pārbaudīt, vai tiek nodrošināts saprātīgs līdzsvars starp Pieteikuma iesniedzējas un Lažas pagasta iedzīvotāju interesēm. Apstrīdētajām normām ir jānodrošina līdzsvars starp Pieteikuma iesniedzējas tiesībām netraucēti izmantot savas īpašuma tiesības un gūt no sev piederošā īpašuma pēc iespējas lielāku ekonomisko labumu, no vienas puses, un Lažas pagasta iedzīvotāju tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē, no otras puses.

Lai izvērtētu, vai apstrīdētajās normās ietvertie ierobežojumi atbilst samērīguma principam, jānoskaidro:

- 1) vai pašvaldības lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai;
- 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;
- 3) vai pašvaldības rīcība ir samērīga jeb atbilstoša, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

12. Lai sasniegtu leģitīmo mērķi, Lažas pagasta padome ar apstrīdētajām normām ir ierobežojusi Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības. Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektā daļa un 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts liedz Pieteikuma iesniedzējai paplašināt tās komercdarbību, proti, paplašināt abus cūku audzēšanas kompleksus.

Satversmes tiesa nepiekrīt Pieteikuma iesniedzējas apgalvojumam, ka Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts jau šobrīd aizliedz Pieteikuma iesniedzējai turpināt uzsākto komercdarbību.

Lai gan apstrīdētajā normā noteiktā maksimālā cūku dzīvmasa uz vienu hektāru zemes ir mazāka nekā Pieteikuma iesniedzējai piederošajās cūku fermās šobrīd, jāņem vērā Teritorijas plānojuma raksturs un tā spēks laikā. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka teritorijas plānojums pats par sevi nepiešķir tiesības, taču ar to tiek noteiktas priekšdispozīcijas lēmumu pieņemšanai konkrētos gadījumos (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-10-03 secinājumu daļas 8. punktu*). Arī konkrētajā gadījumā Lažas pagasta padome, nosakot Teritorijas plānojumā maksimālo cūku dzīvmasu uz konkrētu apbūves gabalu, ir noteikusi ierobežojumus turpmākai cūku fermu paplašināšanai, nevis jau esošo cūku audzēšanas kompleksu darbībai. Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības tiktu aizskartas tad, ja Lažas pagasta padome attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju pieņemtu administratīvo aktu ar prasību samazināt fermās esošo cūku skaitu tiktāl, lai tas atbilstu Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunktā noteiktajai cūku dzīvmasai.

Līdz ar to Satversmes tiesai ir jāizvērtē, vai Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektajā daļā *expressis verbis* ietvertais aizliegums paplašināt esošās un celt jaunas lopkopības fermas, kā arī 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunktā ietvertais cūku skaita ierobežojums atbilst samērīguma principam.

13. Apstrīdētās normas ir iekļautas Lažas pagasta padomes izstrādātajā un spēkā esošajā Teritorijas plānojumā.

Saskaņā ar Būvniecības likuma 3. panta pirmo daļu zemes gabalu drīkst apbūvēt, ja tā apbūve tiek veikta saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojamu. Teritorijas plānojumā ietvertie īpašuma tiesību aprobežojumi ir saistoši visām personām. Ja pašvaldība savā teritorijas plānojumā ietver normas, kas personām aizliedz būvēt konkrētus objektus uz tām piederošās zemes, tad personām teritorijas plānojumā noteiktais aizliegums ir jāievēro.

Tā kā Lažas pagasta padomes mērķis, iekļaujot apstrīdētās normas Teritorijas plānojumā, ir nepieļaut jaunu lielu lopkopības fermu būvniecību un esošo lopkopības fermu paplašināšanu un tādējādi nodrošināt, lai nepasliktinātos Lažas pagasta iedzīvotāju dzīves apstākļi, apstrīdētās normas ir piemērots līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai.

14. Teritorijas plānojumā noteiktais ierobežojums ir samērīgs vienīgi tad, ja nav nekādu citu līdzekļu, kuri būtu tikpat iedarbīgi un kurus izvēloties pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk jūtami (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu*).

Apstrīdētās normas būtiski ierobežo Satversmes 105. pantā noteiktās Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu, jo faktiski aizliedz Pieteikuma iesniedzējai paplašināt savu komercdarbību, gūstot labumu no tai piederošajiem nekustamajiem īpašumiem. Zinātniskajā literatūrā ir uzsvērts, ka ierobežojuma pakāpe ir jāņem vērā, izvērtējot īpašuma tiesību ierobežojuma atbilstību samērīguma principam (*sk.: Jarass D., Pieroth B. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. 8. Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2008, S. 361*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tā nevar stāties pašvaldības vietā un izvērtēt, kā labāk būtu risināmi vietēja rakstura jautājumi, ciktāl pašvaldības rīcība nav

acīmredzami ļaunprātīga un tās pieņemtais normatīvais akts pēc sava satura atbilst tiesību normām (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-03-03 12. punktu*). Aizliedzot personai izmantot tai piederošu nekustamo īpašumu jau uzsāktas un atļautas komercdarbības attīstīšanai, kā arī nosakot tādu maksimāli atļauto cūku dzīvmasu uz vienu hektāru, kas faktiski personai liedz paplašināt savu komercdarbību, Lažas pagasta padomei bija rūpīgi jāapsver, vai nepastāv saudzējošāki līdzekļi, ko varētu izmantot, lai aizsargātu pagasta iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā vidē.

Visupirms tiks vērtēta Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektajā daļā ietvertā ierobežojuma, bet pēc tam – Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunktā ietvertā ierobežojuma atbilstība minētajam samērīguma principa kritērijam.

15. Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektā daļa aizliedz gan esošo lopkopības fermu paplašināšanu, gan jaunu fermu būvniecību.

15.1. Lažas pagasta padome, atsaucoties uz 2007. gada 14. februārī saņemto 248 pagasta iedzīvotāju iesniegumu, norāda, ka pagastā visas iespējas paplašināt lopkopību esot izsmeltas. Turklāt vidi nelabvēlīgi ietekmējot ne tikai apjomīgi cūku audzēšanas kompleksi, bet arī citi lopkopības kompleksi (*sk. lietas materiālu 6. sējuma 6. lpp.*).

Apstrīdētā norma ne tikai ierobežo Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības un liedz tai paplašināt savā īpašumā esošās cūku fermas, bet arī aizliedz jebkādu jaunu lopkopības fermu būvniecību un esošo fermu paplašināšanu pagastā kopumā. Ietverot Apbūves noteikumos tik būtisku personas īpašuma tiesību ierobežojumu, Lažas pagasta padomei vajadzēja veikt atbilstošu izpēti, lai noskaidrotu lopkopības fermu darbības ietekmi uz vidi. Šādu izpēti Lažas pagasta padome nav veikusi. Līdz ar to tā nav pierādījusi savu apgalvojumu, ka turpmāka lopkopības attīstība novestu Lažas pagasta vidi tādā stāvoklī, ka dzīve pagastā būtu apgrūtināta.

15.2. Satversmes tiesa nepiekrīt Lažas pagasta padomes apgalvojumam, ka saskaņā ar tādiem vides tiesību principiem kā piesardzības un preventīvās darbības principi tai bija pienākums aizliegt turpmāku cūku audzēšanas kompleksu

paplašināšanu un būvniecību (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 127. un 128. lpp. un 5. sējuma 3. lpp.*).

Zinātniskajā literatūrā ir norādīts, ka praksē preventīvās darbības princips gandrīz vienmēr tiek lietots kopā ar piesardzības principu un abi jēdzieni var tikt lietoti kā sinonīmi (*sk.: Krämer L. EC Environmental Law. London: Sweet&Maxwell, 2003, p. 17*). Analizējot piesardzības principu, Satversmes tiesa ir secinājusi, ka piesardzības pasākumi jāveic un paredzētā darbība nepieciešamības gadījumā jāaizliedz tad, ja aizdomas par šīs darbības iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi ir pamatotas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 20.2. punktu*).

Tas nozīmē, ka arī konkrētajā gadījumā Lažas pagasta padomei visupirms bija jāpārlicinās par savu aizdomu pamatotību, iegūstot nepieciešamo informāciju. Tikai pēc tam, ja tas būtu nepieciešams, tā varēja aizliegt jaunu lopkopības fermu celtniecību un esošo fermu paplašināšanu. Jaunu fermu būvniecība vai esošo paplašināšana automātiski nenozīmē vides stāvokļa pasliktināšanos. Var piekrist Pieteikuma iesniedzējas apgalvojumam, ka negatīvu ietekmi uz vidi atstāj nevis pati ferma, bet gan tās darbības rezultātā radīto atkritumu un citu vielu nepareiza apsaimniekošana.

Tāpēc Satversmes tiesai jāizvērtē, vai Lažas pagasta padome ir veikusi darbības, lai noskaidrotu, kādu ietekmi uz vidi atstātu jaunu lopkopības fermu būvniecība un jau esošo fermu paplašināšana.

15.3. Lažas pagasta padome norāda, ka ūdens un gaisa kvalitātes pasliktināšanās esot konstatējama arī bez speciāliem mērījumiem un šādos apstākļos tā neesot veikusi pārbaudes, lai noteiktu gaisa un ūdens kvalitātes rādītājus (*sk. lietas materiālu 5. sējuma 2. un 3. lpp.*). Tāpat lietas materiālos esošie dokumenti liecina par to, ka Teritorijas plānojuma izstrādes gaitā ne tik daudz ir vērtēts tas, kā lopkopības fermu paplašināšana varētu ietekmēt Lažas pagasta iedzīvotājiem Satversmes 115. pantā noteiktās tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, kā tas, cik ļoti pagasta iedzīvotāju dzīvi ietekmē jau uzbūvētie cūku audzēšanas kompleksi. Tā, piemēram, atbildes rakstā Lažas pagasta padome norāda, ka pagastā esošo cūku audzēšanas kompleksu jauda esot ievērojama un tie jau šobrīd radot nepatīkamu smaku. Tāpat esošie cūku audzēšanas kompleksi samazinot citu nekustamo īpašumu vērtību pagastā, bet cūku

šķidrmēslu izkliedēšana apdraudot gruntsūdeņu kvalitāti (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 129. lpp.*). Vienlaikus pagasta padome atbildes rakstā Satversmes tiesai atzīst, ka neesot pietiekami izpētīta jaunu cūku audzēšanas kompleksu iespējamās darbības ietekme uz vidi (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 127. lpp.*).

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka pašvaldībai ir plaša rīcības brīvība, plānojot teritorijas attīstību. Tomēr šajā procesā pašvaldībai ir jāizvērtē visi apstākļi, tostarp sabiedrības intereses, indivīdu tiesības, ekonomiskās attīstības perspektīvas un vides prasības.

Lažas pagasta padome nav veikusi nekādas darbības, lai izpētītu, kā cūku audzēšanas kompleksu paplašināšana ietekmēs gaisa un ūdens kvalitāti un vai šāda paplašināšana vispār aizskars pagasta iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Pagasta padome ir ņēmusi vērā pagasta iedzīvotāju iesniegumā minētos apgalvojumus, taču nav izvērtējusi vairākos Pieteikuma iesniedzējas iesniegumos pausto viedokli, kā arī nav analizējusi faktisko situāciju.

Lažas pagasta padome nav ņēmusi vērā to, ka abas Pieteikuma iesniedzējai piederošās cūku fermas neatrodas blīvi apdzīvotās teritorijās un vispār iedzīvotāju blīvums pagastā ir zems, proti, pagasta teritorija ir 16 000 hektāru, savukārt iedzīvotāju skaits – tikai 792. Pagastā ir vairāki parki, kas atzīti par dabas pieminekļiem, tomēr tie ir atsevišķi, savrupi dabas veidojumi ar salīdzinoši nelielu platību. Abi Pieteikuma iesniedzējai piederošie cūku audzēšanas kompleksi atrodas reti apdzīvotā pagasta teritorijas daļā. Proti, 500 līdz 870 metrus no cūku audzēšanas kompleksa „Apriķi Bacon” atrodas trīs apdzīvotas un viena neapdzīvota viensēta. Vēl 14 viensētas, no kurām četras ir neapdzīvotas, atrodas triju kilometru rādiusā no minētā cūku audzēšanas kompleksa. Cūku audzēšanas komplekss „Apriķi Breeding” atrodas apmēram pusotru kilometru no kompleksa „Apriķi Bacon” (*sk. lietas materiālu 5. sējuma 11. un 12. lpp.*).

Lauku apvidū noteikts vispārējs aizliegums būvēt un paplašināt lopkopības fermas var būt attaisnojams, piemēram, gadījumos, kad vietējās pašvaldības teritorijā ir ļoti augsts iedzīvotāju blīvums vai arī lielu teritorijas daļu aizņem īpaši aizsargājamas dabas teritorijas. Tomēr arī šādos gadījumos vietējai pašvaldībai ir jāveic atbilstoši pētījumi, kuru rezultāti attaisnotu tādu risinājumu kā teritorijas

plānojumā noteikts aizliegums būvēt un paplašināt lopkopības fermas visā vietējās pašvaldības teritorijā.

Satversmes tiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā Lažas pagasta padome nav meklējusi risinājumu, kā aizsargāt pagasta iedzīvotāju tiesības ar tādiem līdzekļiem, kas mazāk aizskartu Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības. Piemēram, saskaņā ar Noteikumu Nr. 883 25.17. punktu Lažas pagasta padome Apbūves noteikumos varēja iekļaut prasības saimniecības ēkām un būvēm, kas paredzētas mājlopiem. Minētais Noteikumu Nr. 883 punkts neaizliedz vietējai pašvaldībai noteikt konkrētas prasības būvēm, kas paredzētas liela cūku daudzuma turēšanai. Nosakot pietiekami augstas prasības šādām būvēm, Lažas pagasts varēja sasniegt izvirzīto leģitīmo mērķi, vienlaikus tik lielā mērā neierobežojot Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu.

15.4. Kā norāda Pieteikuma iesniedzēja, 2003. gadā saņemtās atļaujas transformēt 10 hektārus zemes katrā no tai piederošajiem nekustamajiem īpašumiem esot tai radījušas tiesisko paļāvību uz to, ka uzņēmējdarbības vajadzībām uz transformētās zemes varēs celt jaunas fermas.

No Satversmes 1. pantā ietvertā demokrātiskās republikas jēdziena izriet virkne tiesiskas valsts pamatprincipu, arī tiesiskās paļāvības princips (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 1. punktu*). Šis princips noteic, ka valsts iestādēm jābūt konsekventām savā darbībā attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem, jāievēro tiesiskā paļāvība, kas personām varētu rasties uz konkrētā normatīvā akta pamata [*sk. Satversmes tiesas 1998. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 04-03(98) secinājumu daļu*]. Arī vietējai pašvaldībai, izstrādājot teritorijas plānojumu un ietverot tajā īpašuma tiesību aprobežojumus, ir jāievēro šis princips un tās rīcībai jābūt konsekventai.

Laikā, kad Pieteikuma iesniedzēja no Lauku atbalsta dienesta Dienvidkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes saņēma atļaujas transformēt lauksaimniecībā izmantojamo zemi par apbūves zemi, bija spēkā Ministru kabineta 2001. gada 28. augusta noteikumi Nr. 385 „Lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas nosacījumi un zemes transformācijas atļauju izsniegšanas kārtība”. Saskaņā ar minēto noteikumu 1. pielikumu personai līdz ar pieteikumu bija jāiesniedz izziņa par atbilstību teritorijas plānojumam vai, ja pašvaldībai nebija izstrādāta teritorijas attīstības

plānojuma vai detālplānojuma, pašvaldības lēmums par transformējamā zemes nogabala atbilstību perspektīvajai teritorijas izmantošanai.

Tā kā Lažas pagastā līdz Teritorijas plānojuma pieņemšanai nebija spēkā esoša teritorijas plānojuma (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 145. lpp.*), var secināt, ka Lažas pagasta padome konkrētajā gadījumā ir pieņēmusi lēmumu par transformējamā zemes nogabala atbilstību perspektīvajai teritorijas izmantošanai.

Taču no lietas materiāliem nevar izdarīt secinājumu, ka brīdī, kad Lažas pagasta padome pieņēma lēmumu par Pieteikuma iesniedzējai piederošo transformējamo zemes gabalu atbilstību perspektīvajai teritorijas izmantošanai, tā zināja par Pieteikuma iesniedzējas konkrētajiem plāniem. Arī minētajās zemes transformācijas atļaujās nav norādīts, ka abi zemes gabali var tikt izmantoti tieši cūku audzēšanas kompleksu būvniecībai. Tajās ir ietverta vispārīga norāde, ka lauksaimniecībā izmantojamā zeme tiek transformēta par apbūves zemi.

Līdz ar to nav gūstams apstiprinājums tam, ka, pieņemot apstrīdēto normu, Lažas pagasta padome būtu pārkāpusi tiesiskās paļāvības principu.

Lažas pagasta padome nav vērtējusi, vai pastāv tāds līdzeklis, kas Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu ierobežotu mazāk nekā Apbūves noteikumu 3.10.6. punkta piektā daļa.

16. Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts kā maksimālo vienlaikus atļauto mājdzīvnieku skaitu lopkopības fermā noteic 20 centnerus cūku kopējās dzīvmasas uz vienu hektāru apbūves gabala platības.

Lažas pagasta padome norāda, ka šāda maksimāli pieļaujamā cūku dzīvmasa uz konkrētā apbūves gabala platību tika noteikta kā objektīvs rādītājs, lai nepieļautu vēl lielāku pagasta teritorijas piesārņošanu cūku audzēšanas kompleksu darbības rezultātā (*sk. lietas materiālu 5. sējuma 2. lpp.*). No Lažas pagasta padomes atbildēm var secināt, ka tā ir pārliecināta par vides stāvokļa pasliktināšanos gadījumā, ja apstrīdētajā normā būtu noteikta citāda cūku kopējā dzīvmasa uz vienu hektāru.

Lai noteiktu potenciālo piesārņojumu, kas varētu rasties no lielākas cūku dzīvmasas uz konkrētu apbūves gabala platību, ir nepieciešamas specifiskas zināšanas

un aprēķini. Taču no lietas materiāliem izriet, ka Lažas pagasta padome savu viedokli nav argumentējusi ar konkrētiem zinātniski pamatotiem aprēķiniem vai pētījumiem.

Pašvaldība nav ņēmusi vērā Ministru kabineta 2004. gada 27. jūlija noteikumu Nr. 626 „Noteikumi par piesārņojošas darbības izraisīto smaku noteikšanas metodēm, kā arī kārtību, kādā ierobežo šo smaku izplatīšanos” normas un nav pieaicinājusi speciālistus smaku izplatības un intensitātes aprēķinu veikšanai un modelēšanai.

Satversmes tiesa piekrīt Pieteikuma iesniedzējai, ka apstrīdētajā normā noteiktās maksimāli pieļaujamās cūku dzīvmasas ievērošana pati par sevi negarantē vides stāvokļa nepasliktināšanos un Lažas pagasta iedzīvotāju tiesību efektīvu aizsardzību. Ja netiek ievēroti citi vides aizsardzības standarti un labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, vides stāvoklis Lažas pagastā var pasliktināties pat tad, ja apstrīdētajā normā noteiktā maksimāli pieļaujamā cūku dzīvmasa uz apbūves gabala platības vienu hektāru tiktu ievērota. Saprātīgs mājdzīvnieku skaita ierobežojums vienā fermā ir saistāms nevis ar konkrēta apbūves gabala platību, bet gan ar tām platībām, kuras pieejamas mājdzīvnieku mēslu iestrādei. Šādu secinājumu var izdarīt gan no Ministru kabineta 2001. gada 18. decembra noteikumiem Nr. 531 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskas darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem”, ar kuriem ir ieviesta Eiropas Padomes 1991. gada 12. decembra direktīva 91/676/EEK par ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu ar nitrātiem, kas cēlušies no lauksaimnieciskas darbības, gan no zemkopības ministra apstiprinātajiem ieteikumiem par labas lauksaimniecības prakses nosacījumiem (sk. http://www.zm.gov.lv/doc_upl/1dala_2007.pdf).

Tikai pēc zinātniski pamatotas izpētes Lažas pagasta padome varētu apgalvot, ka nepastāv tāds līdzeklis, kas mazāk ierobežotu Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības. Kamēr šāda izpēte nav veikta, nevar atzīt, ka Apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunkts ir Pieteikuma iesniedzējas tiesības vismazāk ierobežojošais līdzeklis, kas piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Turklāt Lažas pagasta padome norāda, ka apstrīdētā norma pasargājot pagasta ceļu sistēmu no bojāšanās. Taču arī šajā gadījumā Lažas pagasta padome nav pētījusi, kā cūku audzēšanas kompleksu paplašināšana ietekmētu ceļu kvalitāti. Turklāt, ja ceļu kvalitāte nākotnē būtiski pasliktinātos Pieteikuma iesniedzējas vainas dēļ, pašvaldība

varētu izmantot citus tiesiskos līdzekļus, lai vērstos pret Pieteikuma iesniedzēju individuāli.

Līdz ar to Lažas pagasta padome nav izraudzījusies saudzējošāko līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai.

17. Tā kā apstrīdētajās normās ietvertie ierobežojumi neatbilst vienam no samērīguma principa kritērijiem, nav nepieciešams izvērtēt, vai labums, ko iegūst sabiedrība no Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesību ierobežojuma, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

n o s p r i e d a:

atzīt Lažas pagasta padomes saistošo noteikumu Nr. 6 „Liepājas rajona Lažas pagasta teritorijas plānojums 2007.–2019. gadam” Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 3.2.8. punkta piektās daļas „d” apakšpunktu un 3.10.6. punkta piekto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam.

Sprīdums ir galīgs un nepārsūdzams.

Sprīdums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

G. Kūtris